

Marianne Jelveds tale ved Radikale Venstres landsmøde

Taler

Marianne Jelved
Partileder for Radikale Venstre

Dato

19. september 1992

Sted

Hotel Nyborg Strand

Kære landsmødedeltagere, kære landsmødegæster.

Det kan nytte at føre radikal politik.

Et par eksempler:

I kan alle huske, at det gik galt med økonomien i 70'erne og i begyndelsen af 80'erne.

Energikriserne vendte op og ned på vante forestillinger. Vi opdagede, at det internationale samfund hang sammen: Vi var afhængige af hinanden.

Energipolitikken blev ændret: Vi gjorde os næsten selvforsynende med energi.

Men det tog en del år, inden vi drog konsekvenserne i øvrigt. I stedet blev vi ved med at tro på, at der kom et internationalt opsving, og at vi imellemtiden kunne løse arbejdsløsheden ved at udvide den offentlige sektor, og vi lånte penge, gælden steg.

I 1982 stillede DRV krav om en anden økonomisk politik. Socialdemokratiet ville ikke ændre kursen radikalt nok, og DRV pegede på en anden statsminister.

Nu – 10 år efter – har vi lav inflation. Konkurrenceanen er forbedret. Eksporten steget. Overskuddet på betalingsbalancen bliver på mellem 20 og 30 mia. kroner.

Danmarks økonomi er nu så stærk, at den sidste tids uro på valutamarkedet ikke har ramt os i samme omfang som f.eks. Sverige og England. EMS'en er

selvfølgelig en fordel for os i den situation, men den gør det ikke alene.

Til trods for den teknologiske udvikling og rationaliseringer, til trods for fusioner og stigende produktivitet, så er der idag netto 90.000 flere arbejdspladser i den private sektor og 40.000 flere i den offentlige sektor, end der var i 1982.

Arbejdsstyrken er i det samme tiår blevet mere end tilsvarende større. Derfor har vi stadig en stor arbejdsløshed. Nu venter vi igen på et økonomisk opsving, og imens konstruerer vi den ene midlertidige løsning efter den anden for at afbøde ledigheden, mens vi venter, og mens vi stadig stifter gæld på statsbudgettet.

I det perspektiv er det bemærkelsesværdigt, at se den meget brede politiske enighed, der idag er om hovedlinierne i den økonomiske politik, nemlig om fast kronekurs, lav inflation og overskud på betalingsbalancen.

Fra 1983-88 var udenrigs- og sikkerhedspolitikken præget af at socialdemokratiet i opposition ændrede politik. Udenrigs- og sikkerhedspolitikken blev indenrigspolitiske slagsmål.

Der måtte politisk brede bag, hvis Danmark skulle præge den internationale udvikling.

Det alternative flertals synspunkter flyttede med ind i KVR-regeringen. Siden da har der været bred politisk enighed bag udenrigs- og sikkerhedspolitikken, forsvarspolitikken, EF- og Europapolitikken, men 50,7% af danskerne stemte nej til Maastricht-traktaten.

I det perspektiv er det værd at notere sig, at alle otte partier idag er enige om, at udgangspunktet for Danmarks EF-politik er Rom-traktaten og EF-pakken. Og i al fald syv partier er enige om, at der er brug for forbedringer af EF-samarbejdet.

Socialpolitikken blev ændret under sloganet fra "passiv til aktiv". Det kostede og tog tid. Men i dag tilslutter alle partier sig det princip.

Miljøet fik nye grundlove. Det var ikke lige nemt. Vugge-til-grav princippet, renere teknologi og meget mere er nu fælles grundlag for miljøpolitikken. Energi 2000 blev til med bred opbakning. KV

har vanskeligt ved at holde kursen. Det hjælper vi dem så med.

Kulturpolitikken fik en ny dimension med Kulturfonden til at forny samspillet mellem den etablerede kultur og den folkelige kultur. Også her skal vi fortsat hjælpe til at kursen holdes.

De radikales punktprogrammer kom igennem. Også her kostede det slid og slæb. Nu bygger alle alle på disse resultater. Jeg skal bare minde om vores VUS-forslag, voksenuddannelsesloven, som visse partier stemte imod. Det er glemmt nu, hvor det er en stor succes og et af de bedste initiativer for at løse nogle af problemerne med arbejdsløsheden. Selv arbejdsmarkedets parter roser den radikale VUS-ordning.

Jeg kunne nævne mange flere eksempler. Det vil jeg ikke. Det er heller ikke særligt morsomt at skulle rose os selv. Jeg nævner kun disse eksempler for at understrege, at når DRV sætter sig nogle politiske mål, og fremsætter sine forslag, så mener vi det alvorligt, og så ender det meget ofte med, at vores politik gennemføres.

Der er sket meget bare i de sidste 5-10 år. Der er nået mange resultater. Men der er stadig uløste problemer, f.eks. arbejdsløsheden, og der er nye udfordringer. Derfor er tiden inde til at vi sætter os nye mål.

Der er opbrud omkring os. Og der er ikke langt mellem opbrud og opløsning. Det sker lige for øjnene af os: Muren er faldet, øst-vest-blokkene opløses, de baltiske lande er blevet selvstændige, Jugoslavien opløses i umenneskelige borgerkrige, Tyskland præges af racisme og vold. Når der er opbrud, og mange muligheder ligger åbne, så går det sjældent af sig selv godt. Tværtimod er der stor risiko for, at det går galt, hvis ikke der handles.

Opbruddet er også meget dybtgående. Det er dette århundredes grundlæggende forestillinger om sort og hvidt, der er under opløsning. Det er flere generationers selvopfattelse, identitet, forestillinger om ret og uret, der billedligt talt på en nat er revet i stykker.

Efter den kolde krigs ophør er Europa i opbrud med tendenser til opløsning. Nationernes fælles problemer og gensidige afhængighed vokser dag for dag. de

er flettet sammen.

Den teknologiske udvikling kan ikke stoppes, og den har gjort verden lille. På landkortet ligger Afrika og Somalia langt væk. Men i virkeligheden er der kun timers afstand.

Nationalismen, racismen, de sociale uroligheder, flygtningestrømmen, intolerancen, volden kynismen og magtesløsheden tager til.

Socialismen som system har lidt et afgørende sammenbrud. Liberalismen og markedskræfterne kan ikke løse de afgørende problemer.

Det er forståeligt at mange af os oplever:

- forvirring og magtesløshed
- at værdierne skrider, tidligere holdepunkter opløses
- at det er svært at finde retning i en opbrudstid,

og derfor er der en almindelig usikkerhed.

Når det er så svært, er det fordi vi ikke kun lever i forandringernes tid, men også i paradoksernes tid. Nogle eksempler:

Vi ved, at noget må ske, der skal findes nye løsninger, fordi vilkårene er andre, end de var for hundrede, ja for bare 20 år siden. Men forandringer skaber utryghed, især når så meget er usikkert, så må vi hellere holde fast i det kendte og tage afstand fra det ukendte, det fremmede.

Vi er alle sammen borgere i velfærdssamfundet Danmark. Og vi siger, at vi vil forsvare velfærdssamfundets værdier. Men gør vi os nøjere tanker om, hvad det er for værdier, og hvad det så indebærer? Har velfærdssamfundet gjort os tilfredse? Kan og skal det

gøre os tilfredse? Det har udlignet forskellene. Det giver flere bedre muligheder, end for hundrede år siden. Og det sikrer at alle har en seng og har brød og mælk på bordet hver dag. Det er godt. Det var et mål.

Men jeg garanterer jer, at Hørup ville vende sig i sin grav, hvis han kunne se, hvordan vi overforbruger velfærdssamfundet, skattetænker, arbejder sort, og får arbejde gjort sort. Snyder os til gratis togkørsel og flere ydelser, end nogen af os er berettiget til. Og et eller andet sted forsvarer vi det med, at ellers er vi nærmest til grin. Men spørger vi vores samvittighed, så kender vi svaret. For vi ved det godt. At der er noget, der ikke er godt nok. Samfundet er de andre. Hvem har egentlig ansvaret for fællesskabet?

Vi har indrettet vores velfærdssamfund på en sådan måde, at det er umuligt at trække grænser for, hvem der har ansvaret, fx for børnene og de unge, for de gamle, for den enkelte. Da kvinderne gik ud på arbejdsmarkedet, gik staten ind og passede børn og gamle. I dag går skolen i forældres sted. Det er blevet et offentligt anliggende, at alle har mulighed for at skabe sig en identitet gennem et arbejde. Menneskelige forhold professionaliseres. Din lykke og tilfredshed bliver et spørgsmål mellem dig og din sagsbehandler.

I virkeligheden fører det til, at alle er utilfredse, for der er

ingen målestok for, hvad der er nok. Hvor mange hjemmehjælpstimer

er nok? Hvor meget SU er nok? Ja, hvor meget er nok?

En udlænding skulle karakterisere danskerne og Danmark. Han tænkte sig grundigt om og sagde: "Har du problemer, så gå til din kommune."

For at sætte det lidt i relief, så sagde Husmandsforeningen i 1901: "Vi vil være myndige. Kundskab er magt. Ved denne magt vil vi hævde vor plads. Ikke ved vort flertal. Fremfor alt vil vi opøve os i selvhjælp. Vi vil stå på egne ben".

Når huset i dag går på tvangsauktion, når tørken rammer landbruget, og torsken forsvinder i Østersøen, når der ikke er flere huse at bygge, når der er ventelister til børnehaven, når paraplyhandlen går i stå, når kommunerne sparer, når de sætter skatten op. Uanset hvad, så havner det på folketingets bord, for hvor skal man ellers sende det hen? Når det nu skal sendes videre.

Vores verdensbillede er i sandhed vendt på hovedet, brudt op, krakeleret som en forrude på en bil efter et stenslag. Og derfor er det svært at se ud og at finde vej.

Vi er godt nok kørt lidt videre på må og få med den krakelerede forrude, og nu ved vi ikke rigtigt, hvor vi er. Vi må have en ny rude, så vi kan se, hvor vi er og finde pejlemærkerne for den kommende tid. At lære af sine erfaringer, kan være som at få en ny forrude.

Alle må have lært, at der gives ikke endelige systemer, som svar på alle vores spørgsmål, at fremtiden ikke planlægges efter et bestemt system. Det har Det Radikale Venstre heller aldrig troet. Vi har ikke en samlet og sammenhængende beskrivelse af et samfundssystem. Vi er ikke et parti, der organiserer os til at gå samlet og taktfast til kamp for at fremme et bestemt system. Radikale har aldrig troet på "Fremtidsreligionerne". Tværtimod har vi altid næret stor skepsis over for netop sådanne systemer.

Vi har aldrig ment, at partier og politikere kan indrette og have ansvar for det hele samfund og den enkeltes hverdag, og løse hele "Tilværelsens gaade" for hver enkelt.

Hvad er så Det Radikale Venstres svar på denne mangfoldighed af opbrud, forandringer, paradokser, muligheder, håb, skuffelser, forvirring, mistillid og usikkerhed?

En radikal politiks mål må være "at formindske smerten i Danmark" og i dag kan vi tilføje: "i verden".

At være radikal er at stå fast på vores grundlæggende værdier og holdninger og vores politiske principper og udvikle vores arbejdsform.

Det er en radikal holdning, at opfatte mennesket og naturgrundlaget som ukrænkeligt. Intet kan begrunde eller undskylde, at et menneskes værdighed krænkes. Ethvert menneske er noget helt særligt. Misbrug af naturen er angreb på mennesket og vores fælles fremtid.

Vores politiske principper har deres rod i:

- menneskerettighederne og demokratiet
- åndsfrihed og retssikkerhed nationalt og internationalt

– orden i miljøet og i økonomien

Vores arbejdsform er debatten om ideerne, forhandlingen, samtalen, argumentationen, lydhørheden, omsorgen, skarpheden iblandet mildheden.

Vores ledetråd er vores samvittighed og vores fornuft.

Vi har viljen til forandring, og vi er bevidste om vores fælles værdier.

Vi er ikke i besiddelse af sandheden, men af tvivlens nådegave. Det betyder, at mennesker selv må ordne fællesskabets anliggender gennem demokratiske processer. Derfor skal demokratiet stadigvæk udvikles og udbredes.

Gennem vores politiske arbejde kan vi præge samfundets rammer og de redskaber, der skal til for at komme nærmer en fredelig og fælles fremtid. Men det er mennesker i fællesskab, der skal skabe deres egne løsninger og deres egen hverdag.

Et meningsfyldt liv kan kun den enkelte selv løfte.

"Folkets liv er lovens fylde" (Vandrehallen)

Der er grænser for politik. Der er grænser for, hvad samfundet

det offentlige kan løse.

Det er ikke politikerne, der former verden. Det er folket og folkene selv. Politikerne er alene folkenes valgte repræsentanter. Det er demokratiets kerne.

Som radikale skal vi stå fast på vores holdninger og politiske principper, selv om det er i modvind, selv om det koster. Der er grænser, vi ikke overskrider. Der er kompromiser, vi ikke indgår. Vi skal være tro mod vores holdninger og principper og have åbenhed, plan og kraft i det politiske arbejde.

Mange mål er nået helt eller delvist. Tiden er nu inde, hvor vi sætter os nye mål, hvor vi vælger nye prioriteringer og formulerer nye politikker, som det radikale svar på tidens udfordringer

– DET INTERNATIONALE SAMFUND –

Vi har en ide, en vision om et internationalt retssamfund, der bygger på menneskerettigheder, demokrati og retsprincipper, og som har orden i miljøet og i økonomien.

Der er brug for, at styrke FN's muligheder for at handle. Det kræver politisk vilje og økonomi. Derfor fastholder vi vores mål om, at 1 % af BNP bruges til udviklingslandene, og at halvdelen skal gå til FN's institutioner, fordi der er opgaver som fx hungersnød, der kun kan løses i fællesskab. Vi skal presse på for at få andre rige lande til at opfylde de samme mål.

Men siden vi satte os dette mål, har verden forandret sig afgørende. Der er en lang række internationale initiativer, der skal finansieres: genopbygning og stabilisering i Østeuropa og det gamle Sovjetunionen. Afhjælpning af østlandenes truende miljøkatastrofer, f.eks. de usikre A-kraftværker. Indsats over for globale miljøproblemer. Støtte til FN's fredsbevarende arbejde under eller efter væbnede konflikter. Bistand til flygtninge. Overgangsbistand til nye demokratier i den 3. verden. Katastrofebistand, hvor i verden der er behov.

Det er alle nødvendige indsatser i den humanitære sikkerhedspolitik. Også af hensyn til vores egen sikkerhed og fælles fremtid. Det koster penge. Og de penge kan ikke hentes fra u-landsindsatsen. De kan derimod hentes fra besparelser og helt nødvendige omlægninger af det danske forsvar.

Derfor stiller Det Radikale Venstre sig et nyt mål: over en 10-årig periode afsættes 0,5 % af BNP til global miljø- og katastrofeindsats. Det betyder, at der årligt tilføres ca. 400 mio. kr. i 1992-priser. Det svarer næsten til, at det nuværende forsvar lever op til det krav om produktivetsforbedringer, som andre ministerier har måttet gøre.

Danske industri kan få vigtige nye muligheder for at bidrage med ny miljøteknologi.

Opbruddet i Europa stiller os overfor en helt ny slags udfordringer. Det må vi tage konsekvensen af.

Det står helt klart for os radikale, at dansk sikkerhedspolitik skal omstilles i de

kommende år. Den skal bidrage til at stabilisere og forene det nye Europa. Den skal bidrage til at forebygge og løse konflikter også uden for Europas grænser.

De radikale principper for en ny sikkerhedspolitik er:

- først og fremmest politiske og økonomiske virkemidler til fremme af økologisk balance, social tryghed, basale frihedsrettigheder og løsning af konflikter,
- militære midler kan ikke afvises, men er og bliver den sidste nødløsning,
- vægten skal flyttes fra vores nærområde til det internationale samfund, hvor problemerne er
- internationale organer for vores fælles sikkerhed som FN og CSCE skal styrkes og have besluttende myndighed – også vedr. militær indsats. Snævrere forsvarspolitiske alliancer som fx NATO og WEU må underordnes disse beslutninger.

Vi skal altså flytte vægten fra det militære til det humanitære. Det Radikale Venstre fremlægger nye konkrete forslag om at flytte midler fra det traditionelle forsvar til humanitære, politiske og økonomiske indsatser. Det drejer sig om ca. 2,5 mia. kr. over de næste 5 år.

Borgerkrigen i Jugoslavien er ulykkelig og forfærdelig. Undertrykkelse gennem hundreder af år af etniske minoriteter har sine forfærdelige konsekvenser, som når låget springer af trykkogeren.

Den slags problemer skal forebygges. I de nordiske lande har vi kunnet løse den slags problemer. Vores grænselandsløsninger viste sig at være den rigtige måde at løse mindretalsproblemer på. (Igen en afgørende radikal fastholdelse af holdninger og principper)

Det kan altså ske fredeligt. Men når det ikke sker fredeligt, må FN kunne gribe ind mod folkedrab og i helt særlige tilfælde overskride et lands suverænitet.

Vi er parate til at bidrage til en sådan FN-styrke, når vi har fået ændret dansk forsvar. Det er afgørende for Det Radikale Venstre, at de unge mennesker, der

melder sig til forsvaret, og som skriver kontrakt, at de også ved, hvilke opgaver det kan indebære.

Det er en helt ny slags opgave, hvor FN-styrken ikke bare skal kunne forsvare sig, men også skal kunne forhindre angreb på konvojer med humanitær hjælp. Det er en helt anden slags indsats end FN's fredsbevarende styrker hidtil har skullet opfylde. Indtil det er bragt i orden, vil vi sikre os, at ingen kan udkommanderes mod sin vilje. Det Radikale Venstre kunne tilslutte sig, at Danmark sendte styrker til Bosnien Hercegovina. Styrker, der var sammensat af frivillige, der havde sagt ja. Vi gik så langt som at sige, at styrker kan udpeges, men at den enkelte kan sige nej. Jeg vil gerne anerkende, at Socialdemokratiet har gjort en indsats for at det skulle blive frivilligt. Men vi kan ikke acceptere, at mennesker skal begrunde et nej og dermed underlægges et pres.

Erfaringerne fra Jugoslavien gør det desværre endnu engang aktuelt at kræve international kontrol af våbenproduktion og -handel. Også her bør FN kunne gå ind.

EF-samarbejdet er et vigtigt bidrag til stabiliseringen og samarbejdet i Europa og til løsningen af de store fælles problemer, vi har i Europa.

Maastricht-traktaten var et ufuldkommet kompromis om et skridt videre i samarbejdet for at få et fredeligt Europa.

Det Radikale Venstre havde sine kritikpunkter af traktaten og sine forbehold. Og vi havde øje for traktatens mangler. Men vi havde også øje for fremskridt og styrkelse af samarbejdet på væsentlige områder.

Vi er i partiet helt opmærksomme på, at et samarbejde er en proces, og mange af os havde og har den opfattelse, at vi som parti og Danmark som medlem af EF kan påvirke processen i den retning, vi finder rigtig. Det har vi også erfaring for, er rigtigt.

Folketingsgruppen anbefalede et ja. I Hovedbestyrelsen stemte 60 % for og 40 % imod. Undersøgelser viser, at knap 2/3 af de radikale vælgere stemte ja, godt 1/3 stemte nej. Det Radikale Venstre er i øvrigt det parti der havde færrest, der stemte ved ikke, nemlig 6 %.

Et flertal af vælgerne sagde nej til Maastricht-traktaten d. 2. juni. Dermed er traktaten faldet. Den kan ikke gennemføres uden

12 underskrifter. Og den får ikke 12 underskrifter.

Der skal ikke være tvivl om, at Det Radikale Venstres mål er et åbent og fredeligt Europa, der samarbejder fra nord til syd, fra øst til vest, og som løser de fælles problemer i samarbejde med hinanden.

Selv om EF-samarbejdet har mange år bag sig, så er det et skrøbeligt samarbejde. Der er tendenser i Europas opbrud, hvis konsekvenser ingen af os i dag kan vide noget om.

Derfor skal vi arbejde for en styrkelse af samarbejdet og en udvidelse af medlemslandene og af samarbejdet med de nye demokratier, så de med tiden kan indgå i medlemskredsen.

Og derfor er det vigtigt, at vi nøje gennemtænker vores handlemuligheder.

Om ca. 1 1/2 døgn kender vi resultatet af folkeafstemningen i Frankrig. Et fransk nej er ikke mere værd end et dansk nej, men to lande med folkeafstemning, der siger nej, gør det næsten uoverskueligt at finde en løsning med et EF i flere hastigheder. Og med Tysklands og Frankrigs indbyrdes historie i erindringen, er det formentlig bedst, at de to lande er med i samme hastighed.

Danmarks nej til Maastricht-traktaten har skabt bred debat om Europas fremtid. Såfremt et flertal i Frankrig stemmer nej, er det utænkeligt, at 11 lande uden om Danmark kan samarbejde på grundlag af Maastricht.

Siger Frankrig nej, anbefaler Det Radikale Venstre

– at det europæiske samarbejde udvikles videre på det bestående grundlag, som i Danmark er godkendt ved folkeafstemningen i 1986.

Dette indebærer en videreudvikling af det indre marked, af det europæiske politiske samarbejde, udvidelse med nye ansøgerlande og arbejde med at udvikle demokrati og åbenhed inden for EF.

Samtidig understreger Det Radikale Venstre betydningen af fortsat valutasamarbejde inden for EMS'en for ad den vej at modvirke valutaspekulation.

Dette betyder, at kræfterne skal samle sig om at løse disse konkrete arbejdsopgaver og ikke om forsøg på at udtænke nye store europæiske modeller.

Såfremt Frankrig stemmer ja, er der behov for, at regering og folketing giver sit bud på, hvordan samarbejdet mellem Danmark og de øvrige 11 medlemsstater skal tilrettelægges i fremtiden. Det er afgørende for Det Radikale Venstre

- at befolkningens nej den 2. juni respekteres fuldt ud samtidig med
- at Danmark som hidtil kan være et aktivt medlem af samarbejdet inden for EF
- at der sikres befolkningen mulighed for at debattere Danmarks udspil til de øvrige EF-lande.

For Det Radikale Venstre er hovedsagen, at Danmark ikke kan godkende den såkaldte forsvarspolitiske dimension, der indebærer medlemskab af Vestunionen samt eventuelt forsvarspolitisk samarbejde eller egentligt fælles forsvar.

Derudover må Danmark opnå særlig status over for andre dele af Maastricht-traktaten på især følgende områder:

- Danmark kan ikke forpligte sig til 3. fase af den økonomiske monetære union, men må senere træffe en fri og selvstændig beslutning herom, hvis det bliver aktuelt.
- Det udenrigs- og sikkerhedspolitiske samarbejde bør fortsætte på det hidtidige grundlag.
- Danmark kan ikke godkende unionsborgerskab som princip, men vil selvsagt videreføre de gældende regler om, at EF-borgere kan stemme ved kommunale valg her i landet.
- Danmark kan ikke godtage suverænitetsovergivelse på det retlige og

politimæssige område, men kan deltage på det hidtidige mellemstatslige grundlag.

– Danmark må kræve nøje præcisering af nærhedsprincippetets reelle indhold med henblik på at begrænse kommissionens og EF-reglernes virkefelt.

– Danmark må kræve udarbejdet et arbejdsprogram for større åbenhed og demokratisering, omfattende bl.a. åbenhed i forvaltningen og om ministermøder.

Ny folkeafstemning afholdes, når der foreligger et resultat, som Folketinget kan godkende.

Der arbejdes med en hvidbog, der skal kortlægge især de juridiske muligheder, så vi har et redskab til at skabe klarhed over mulighederne for en løsning.

– DET DANSKE SAMFUND –

Vi har en ide, en vision om et samfund, der giver alle mulighed for at være med, og hvor alle har muligheder for at udvikle deres evner og har valgmuligheder.

I forordet til Socialkommissionens forslag, "En god start", citeres et ungt menneske for, at hans største ønske er "at få lov at være med i samfundet."

Klarere kan det ikke siges.

Sådan er det ikke i dag i velfærdssamfundet, Danmark.

Alligevel har vi et godt samfund med mange værdier, som vi skal værne om. Men der er også problemer, som vi skal finde løsninger

på. Det er problemer, som ikke kan løses alene af folketinget.

Det har meget at gøre med viljen til at forandre, samtidig med at vi fastholder vigtige værdier og principper. Og det har meget at gøre med holdninger hos hver af os og med holdninger på arbejdsmarkedet.

Meget tyder på, at vi løser problemer for andre og for vores samvittighed, ved at

betale os fra det. Men vi kan ikke deponere hele vores samvittighed i skattebilletten.

Vores store velfærdssystemer, fx skattesystemet, dagpengesystemet og bistandssystemet er grundlagt for mange år siden i et samfund, der var utroligt meget anderledes, end det er i dag.

Jeg tror ikke, at vi ville indrette de systemer sådan, som vi kender dem i dag, hvis vi fik mulighed for at begynde på en frisk.

Der er nogle helt oplagte problemer. Jeg skal bare nævne nogle enkelte:

Skat på arbejde er meget høj. Det betyder, at de ydelser, der kræver meget arbejdskraft, bliver meget dyre. Det betyder igen, at de serviceopgaver, fx vedligeholdelse, der er brug for at få udført, ja, de bliver enten gjort af os selv, eller de bliver gjort sort, eller de bliver slet ikke gjort. Bytteforholdet er simpelthen for dårligt. Den høje marginalbeskatning er et problem.

Internationaliseringen og den nye teknologi, den øgede viden og de mange informationer stiller stadig større krav til vores kvalifikationer og effektivitet, til vores viden og vores omstillingsevne.

Paradokset er ønsket om, at alle skal kunne finde en plads på et arbejdsmarked, der stiller krav, som ikke alle kan honorere, og som vitterligt ikke i dag har plads til alle, der gerne vil.

Dagpengesystemet er ikke beregnet på langtidsledighed. Det er et

alvorligt problem, at der bliver flere og flere langtidsledige,

og at det især rammer kvinder med kort eller ingen uddannelse.

Og det er dybt alvorligt, at den udskillelse af mennesker begynder i folkeskolen og fortsætter i vores ungdomsuddannelser. Det er stadig sådan, at ca. 1/3 af en ungdomsårgang aldrig får en kompetencegivende erhvervsuddannelse.

Bistandsloven er en god lov beregnet på hjælp til selvhjælp. Men det er ikke et anstændigt samfund, der kan have unge på bistandshjælp i årevis. Og det er ikke

anstændigt, at unge kan listes ind i dagpengesystemet via et som-om-arbejdsmarked i form af et beskæftigelsesprojekt. Og så tror alle, at den hellige grav er velforvaret.

Bistandsloven burde ikke være for unge, der "bare" mangler uddannelse eller arbejde.

Folkeskolen, ungdomsuddannelserne og arbejdsmarkedet burde være indrettet, så alle unge kan få en god start. Og det er netop titlen på Socialkommissionens bud på løsning af denne udfordring. Den indgår i efterårets forhandlinger.

Disse problemer har fantastisk meget at gøre med holdninger både hos os selv, hos de unge, hos arbejdsmarkedets parter, på arbejdspladserne og i samfundet som helhed.

Vi kan ikke bare lovgive os ud af disse menneskelige problemer. Vi kan ændre på systemerne, hvis der er vilje i folkettinget, men det gør det ikke alene.

Derfor er der brug for, at debatten om disse problemer føres intenst. Især synes jeg, at vi som radikale har en forpligtelse til at insistere på den debat overalt i samfundet.

Det værste er, hvis vi bare affinder os med tingenes tilstand, hvis vi bare opgiver. For vi kan sætte ind på flere områder.

Det Radikale Venstre har foreslået, at vi ændrer prioriteringerne i den økonomiske politik. Tiden er inde, medmindre uroen på valutamarkedet fuldstændig ændrer på forudsætningerne.

Vi har nået resultater med vores økonomiske politik. Vi har en sund økonomi, der giver os en vis handlefrihed, et vist råderum. Det råderum skal vi bruge til at sætte skub i de økonomiske aktiviteter. Vi skal ikke bare – som vi gjorde i 70'erne – vente på, at der kommer et økonomisk opsving. I dag har vi mulighed for at gøre noget aktivt selv.

Der skal stadig føres en overordnet stram økonomisk politik, for vores økonomi er sårbar, selv om vi er med i EF's valutasamarbejde. Vi er sårbare. Der skal ikke mange fejlgreb til, før vi har spist overskuddet på betalingsbalancen op.

På den anden side kan vi heller ikke spare os ud af problemerne. Det Radikale Venstre har sagt stop for besparelser på overførselsindkomsterne. Så må vi finde andre måder, at få tingene til at hænge sammen på.

Ændringerne i den økonomiske politik skal være målrettede. Vi skal bruge flere virkemidler. Og de skal være af en sådan art, at vi hurtigt kan stramme til igen, hvis markedet bliver for hedt. Samtidig skal vi fastholde den lave inflation, konkurrenceevnen, overskuddet på betalingsbalancen, og vi skal have styr på statsunderskuddet. Og vi skal undgå flaskehalsproblemer som i midten af 80'erne.

Vi kan bruge tre midler:

investering i infrastruktur, byfornyelse, miljø, energibesparelser. Projekterne skal være rentable samfundsinvesteringer, og private investorer skal med. investering i uddannelse. Jeg er helt overbevist om, at vi kan uddanne os ud af store dele af problemerne. Vi kan øge uddannelsesindsatsen i en årrække. Det vil så være offentlige udgifter, der løber ud på et tidspunkt. vi kan foretage en egentlig finanspolitisk lempelse, der vil lette den meget pressede økonomiske situation, som mange familier er i. Hjemmemarkedet er udpint, og her er der også mange arbejdspladser på spil.

Vi har brug for to strukturreformer. En skattereform, der kan sænke marginalsatserne. Vi har vores eget skatteoplæg. Og personskatteudvalget kommer med sit forslag omkring d. 1. okt.

Det er vigtigt at få flyttet noget af skatten på arbejde over på miljøafgifter. Det er regeringen pålagt at komme med sådanne forslag. Hvis ikke det er tilfredsstillende, fremsætter Det Radikale Venstre.

Den anden reform er arbejdsmarkedsreformen. Zeuthen-udvalget har afleveret sin rapport. Forhandlingerne er ved at komme igang.

Jeg skal nævne nogle af de centrale principper, som vi har lagt frem:

dagpengesystemet og aktiveringsindsatsen skal ikke forringes, men samlet set forbedres.

alle ledige skal have ret til en hurtigere behovsorienteret og individuel mulighed for kvalificering.

vi tager udgangspunkt i modellen 1/3 til hver af parterne og 1/3 til staten. Alle på arbejdsmarkedet skal bidrage. Der kompenseres bl.a. ved nedsættelse af 22%-skatten, og omlægningen skal være fordelingspolitisk neutral.

Formålet med reformen er at få et mere smidigt arbejdsmarked med jobrotation (VUS), efteruddannelse, omskoling, jobtræning. Vores ambition er at afskaffe langtidsledigheden.

Reformen skal forebygge flaskehalsproblemer, og den er en vigtig del af en ændret økonomisk politik.

Vi skal udvide vores traditionelle videregående uddannelser med målrettede kursusforløb, hvor de unge lærer at organisere nye virksomheder og produktioner, lærer at være iværksættere, inden de er færdige med deres uddannelse.

I dag kræves der en meget alsidig viden og ofte et samarbejde med flere vidensområder, end ens egen, når der skal startes ny produktion.

Faktisk har vi fået et forsøg i gang på dette område på Handelshøjskolen i København. Det udløber i år, og der er gjort meget fine resultater.

Meget tyder på, at der ligger mange arbejdspladser og venter i den private servicesektor. Jeg kan godt forestille mig, at der kan oprettes små en-mandsvirksomheder, der yder service til private husholdninger og til de travle medarbejdere i de traditionelle virksomheder.

Den form for privat service skal kunne få hjælp til alt papirarbejdet, al administrationen. Det kan organiseres. Forhåbentlig får vi nogle erfaringer fra de forsøg, der er sat i gang i aktiveringsforliget.

Vi kan tilskynde til private investeringer f.eks. i byfornyelse, ved at give tilskud

til den høje realrente. Realrenten er 7,5%, med en inflation på 2% er den alt for høj. Det er den på grund af vores økonomis tilknytning til D-marken.

Investeringer bliver dyre. Derfor kan vi foreslå at den sænkes ved tilskud. Så vil flere private investere i byfornyelse, og omkostningerne bliver ikke så store som ellers.

Vi vil også foreslå, at der gives særlige fordelagtige lån til iværksættere, (på samme måde som YJ-lån).

Den vigtigste opgave i de kommende år, er at komme den gruppe af unge i møde, der ikke kan finde sig tilrette i det teoretiserede og effektiviserede samfundsliv.

Den opgave skal Det Radikale Venstre løfte. Folkeskoleloven skal ændres. Vi har lagt vores forslag frem. Vi skal have ændret indhold og undervisning, så skolen er for alle børn. Vi vil ikke acceptere produktion af skoletrætte børn. Og vi vil arbejde for en udelt skole, der tilgodeser hele skolens opgave, både at uddanne og udvikle børnenes muligheder for at blive gode til noget.

For nogle år siden fik vi sat midler af til forsøg med en 3. uddannelsesvej. De forsøg evalueres nu, og erfaringerne derfra vil vi bruge. Og de er gode. Den 3. uddannelsesvej skal være behovsorienteret og fleksibel, og den skal tilrettelægges i tæt samarbejde mellem den unge og lokale virksomheder, produktionsskoler og forskellige uddannelsesinstitutioner. Uddannelsen skal kunne give meritoverførsel til erhvervsuddannelserne.

Arbejdsmarkedets parter må tage fat i disse problemer og tage del i ansvaret for at vi får løst disse opgaver. Mange virksomheder er gået i gang. Ingen nævnt, ingen glemt, for det er efterhånden en hel del. Næstformanden i LO, Hans Jensen, har på en konference sagt, at der bør være et socialt afsnit i overenskomsttaftalerne. Også DA og DI er optaget af disse opgaver. Det er dog en begyndelse, der er bedre end ingenting.

Bortset fra den finansielle sektor, der har rystet os alle i årets løb, er der grund til at anerkende den indsats, der gøres i store dele af erhvervslivet for at øge vores eksport og vores produktivitet. Begge dele er nødvendige for, at vi kan betale vores velfærdssamfund.

Mange brancher har det hårdt. Ikke mindst fiskeriet og landbruget. Vi har en alvorlig opgave i at tilpasse erhvervene til de krav, der stilles, dels af hensyn til miljøet, dels som en følge af EF's landbrugs- og fiskeripolitik.

Det er en vanskelig opgave at udforme en rimelig tørkehjælp, og de bornholmske fiskere er ramt i usædvanlig grad og har også brug for nogle løsninger. Vi er ikke klar til at fremlægge konkrete forslag nu, men jeg kan garantere, at der arbejdes med det, og landbrugsloven tages op til forhandling, så vi kan få afbødet noget af den hårde strukturudvikling.

– FOLKETINGET –

Tamil-sagen. Det er en utrolig ubehagelig sag, og den har taget meget lang tid. Jeg tror, at alle ser frem til at få afsluttet den sag. Vi tager ikke stilling nu til skyld eller ej. Vi venter alle på højesteretsdommer Hornslets redegørelse. Når vi har gennemgået den, er vi parat til at tage konsekvenserne, hvor ubehagelige de end måtte være.

Sagen har givet anledning til mange overvejelser også af de systemer, vi har bygget op, fx i justitsministeriet. Når sagen er slut, må der nogle systemændringer til. Vi er bl.a. optaget af at gennemføre en selvforvaltning af retssystemet, der så trækkes ud af justitsministeriets direkte regi. Vi vil fremsætte et beslutningsforslag, der sætter gang i arbejdet med sådan en ændring.

Der tales meget om regeringskonstellationer. Dog ikke i det radikale gruppeværelse. Der arbejdes der.

Til al den snak er der ikke andet at sige end: Det Radikale Venstre er hverken forlovet eller gift med nogen. Ej heller lever vi i parforhold med nogen ...

Vi er vores egen. Vi arbejder med at finde løsninger på de problemer, der skal løses. Vi fører radikal politik. Det er det, vælgerne først og fremmest skal bedømme os på.

Et er dog sikkert: Valg kommer, når valg nu engang kommer. De er vanskelige at planlægge og slippe godt fra.

På et eller andet tidspunkt efter et valg, så dannes der er en regering. Sådan er det

da i at fald gået hidtil. Og nok er der forandringer og opbrud, men alligevel. Når den tid er inde, så drøfter vi, hvad der er klogest og bedst for at komme videre med løsning af problemerne. Det tror vi, at alle er bedst tjent med.

Hvis der sker ændringer, der bryder med dette mønster, så skal vi nok sige til.

Ellers må man sige, at det sidste årstid har været præget af en usædvanlig grad af samarbejde mellem partierne. Der er en iver efter indflydelse og resultater hos alle partier. Det betyder, at kravene til forhandlingslokalernes størrelse vokser, når otte partier møder frem med 2-3 repræsentanter hver. Og der er trængsel bagefter foran tv-kameraerne og båndoptagerne, der troligt venter udenfor time efter time båret af de utrættelige konflikt-og sammenbrudssøgende journalister. Det er både godt og skidt.

Godt fordi det er med til at skabe et godt arbejdsklima og nogle gode samarbejdsrelationer mellem partier og politikere, og der kommer også resultater ud af det, forhåbentlig til glæde for befolkningen.

Vi har haft et godt samarbejde med alle partierne. Det er ikke så ofte vi har sammenfaldende synspunkter med Fremskridtspartiet, men ellers arbejdes der på kryds og tværs.

Vi har haft positive erfaringer dels med Soc. og SF, og dels med CD og Kristeligt Folkeparti. CD, Q og RV har lært, at vi i visse situationer kan have fælles fordele af og øget indflydelse ved at koordinere vores indsats og støtte hinanden. Og regeringen har vi normalt et ordentligt forhold til. Det giver selvfølgelig gode manøvre muligheder for os, som vi skal bruge fornuftigt.

Det er skidt, fordi det er vanskeligt at se, hvem der regerer, og hvem der opponerer. Hvem har ansvar for hvad? Og hvor længe holder regeringen?

Til det sidste kan jeg sige, at så længe den holder, knager det.

Fra forskellig side rejses der kritik af den måde, mindretals-parlamentarismen har udviklet sig på. Det kan der siges meget om. Jeg skal nøjes med følgende.

Alternative flertal er en konsekvens af mindretalsregeringer uden et fast parlamentarisk grundlag. Det kan gå i en tid, men det forudsætter en rimelig

disciplineret og ansvarlig opposition. Her er det som oftest de mindste partier, der må bære byrden. Det er så også dem, der kan udløse et mistillidsvotum til regeringen. Men det er sjældent, at et valg løser problemerne, og det er ikke ansvarligt med valg i tide og utide. Vælgerne har nu engang fordelt mandaterne som de har. Det er de kort, der er at spille med.

Det Radikale Venstre vil følge vores grundholdning og arbejde for, at der er et regeringsgrundlag før en regeringsdannelse, så der er en klarhed om de politiske linjer for valgperioden. Det kan øge stabiliteten i det parlamentariske arbejde. Det er også vigtigt i forhold til det stigende internationale samarbejde.

Vi mener det skal med i den grundlovsændring, der er mere og mere brug for. Tiden modnes for at der kan formuleres et kommissorium for en forfatningskommission. Der er brug for at finde en model for bedre juridisk rådgivning af folketinget. Der må findes bedre måder at undersøge regeringers administration på end kommissionsdomstole o.l. Rigsretssystemet bør ændres. Det er utidssvarende. Det skal ikke være så nemt, at udskrive valg i utide, og tilsvarende skal det ikke være så nemt at vælte en mindretalsregering, som det er i dag.

Vi bør have menneskerettigheder og miljørettigheder ind i grundloven.

Markedsudvalget bør grundlovsfæstes. Det må vurderes om det stigende internationale samarbejde giver anledning til grundlovsændringer. For at nævne nogle påtrængende områder. Som en lille krølle, må vi også sikre os en ændring af arvefølgen og få reel ligestilling.

Det Radikale Venstre har altid været optaget af folkestyret, af den demokratiske proces. Det er fundamentalt for den måde, vi ser samfundet på, at der er en stadig demokratisering af hele samfundslivet. Det er den måde vi bedst træffer afgørelser på om vores egne anliggender i de sammenhænge, vi indgår i vores hverdag.

Den 2. juni har givet meget anledning til selvransagelse. Men vi ser tegn på andre svigt i folkestyret. Der er en stigende uigennemskuelighed i beslutningsprocesserne og mange afgørelser forstås ikke af, de mennesker, der er berørt af dem. Mange ting er blevet mere kompliceret, men det er ingen undskyldning for beslutningstagerne. Der er meget ansvarsforflygtigelse.

Ubehagelige beslutninger har altid deres forklaring og årsag et andet sted, end der hvor beslutningerne tages.

Langt de fleste mennesker er optaget af tidens politiske spørgsmål. Der diskuteres politik over alt, om EF, Frankrigs folkeafstemning, Jugoslavien, arbejdsløsheden, folkeskolen, flygtninge, vold, hærværk, hæleri og meget mere.

Som politiker spørger man meget ofte sig selv om, hvordan man skal få en rimelig dialog med vælgerne, nu hvor forsamlingshusene er afløst af de elektroniske medier. Man kan ikke drive folkestyre gennem signaler, prøveballoner, 9 sek.s budskaber, ministre i samråd fra timenyhederne kl. 7 osv. Det er i bedste fald en illusion og i værste fald utroværdigt og egnet til at skabe mistillid til det politiske system. Hvis folkestyret mister sin troværdighed, så går det for alvor galt.

Der er en opgave i, at få debatteret, hvordan vi løser den udfordring. Alle aktørerne må gå med i den diskussion. Også pressen, der bestemt ikke har nemme vilkår, og som gør en hæderlig indsats for at løse deres del af opgaven. Også partierne og befolkningen må tage deres del af opgaven på sig. Det Radikale Venstre bør gå i spidsen. Jeg synes, at vi skal gøre vores til at højne den politiske debat og forny folkestyret. Folkestyret begynder hos os selv. Vi kan begynde med det samme.

Godt landsmøde.

Kilde

Fra prof. Robert Klemmensens private samling

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Politisk tale, Radikale Venstre

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/marianne-jelved-tale-ved-radikale-venstres-landsmoede-1992>